

Sygn. akt VII U 918/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 lutego 2017 r. w Warszawie

sprawy D. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o emeryturę

na skutek odwołania D. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...) w ten sposób, że przyznaje odwołującej D. R. prawo do emerytury na podstawie art. 27 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od dnia 1 listopada 2013 r.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w P., decyzją z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...), odmówił D. R. prawa do emerytury, podnosząc w uzasadnieniu decyzji, że wnioskodawczyni posiada okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 16 lat, 3 miesiące i 26 dni, z czego okres składkowy wyniósł 14 lat, 6 miesięcy i 16 dni, a okres nieskładkowy wyniósł 1 rok, 8 miesięcy i 10 dni. Organ rentowy odmówił wnioskodawczyni zaliczenia okresu pracy we własnym gospodarstwie rolnym od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. Organ rentowy podkreślił, że jak wynika z dokumentacji emerytalno-rentowej ubezpieczonej, nie udowodniła ona łącznego stażu pracy w wymiarze, co najmniej 20 lat. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że od 1973 r. ubezpieczona była współwłaścicielem restauracji (...) wspólnie z rodzicami i mężem, natomiast od dnia 1 września 1974 r. opłacała składki z tytułu prowadzenia własnej działalności. Z uwagi jednak na fakt, że organ rentowy powziął wątpliwość, co do zeznań przesłuchanych w toku postępowania wyjaśniającego świadków, odmówił ubezpieczonej zaliczenia ww. okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu pracy (decyzja z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...)) – dokumentacja zgromadzona w aktach organu rentowego).

Od powyższej decyzji **D. R.** w dniu 4 lutego 2014 r. złożyła odwołanie. W treści odwołania ubezpieczona wskazała, że brak jest podstaw prawnych do podważenia przez organ rentowy prawdziwości zeznań świadków na okoliczność jej pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. Wskazała, że takie działania organu rentowego nosi znamiona pomówienia i podważa autorytet Urzędu Prezydenta Miasta, w obecności, którego zeznania te zostały złożone. Dodatkowo na okoliczność udowodnienia pracy w gospodarstwie rolnym, ubezpieczona przedłożyła kserokopię księgi wieczystej Kw nr: (...), znajdującej się w zbiorze akt księgi wieczystej (...), zaświadczenie z Urzędu Prezydenta Miasta P., kserokopię dowodu wpłaty pierwszej składki ZUS z

tytułu współprowadzonej działalności gospodarczej – restauracja (...) od września 1974 r. oraz kserokopię wydruku rejestru składek ZUS od roku 1974 r. Jednocześnie ubezpieczona nadmieniła, iż jej rodzice nigdy nie byli właścicielami żadnego gospodarstwa rolnego wobec, czego stwierdzenie zawarte w końcowej części pisma nr: (...) z dnia 31 grudnia 2013 r. jest nieprawdziwe. Dodała przy tym, że w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. pracowała we własnym gospodarstwie rolnym, zaś od września 1974 r. odprowadzała składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu współprowadzenia działalności gospodarczej. W tej sytuacji stwierdziła, że spełnia wymóg posiadania 20-letniego stażu pracy, tj. okresów składkowych i nieskładkowych przy uwzględnieniu pracy wykonywanej przez nią w gospodarstwie rolnym. W konkluzji odwołania, ubezpieczona wniosła zatem o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie na jej rzecz prawa do emerytury, podając iż udowodniła ona 20 lat stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do ww. świadczenia (odwołanie z dnia 4 lutego 2014 r. k. 2-3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 14 maja 2014 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w P.** wniósł o jego oddalenie. Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że ubezpieczona w dniu 4 października 2007 r. ukończyła powszechny wiek emerytalny, zaś w dacie złożenia wniosku o świadczenie udowodniła staż pracy w łącznym wymiarze 16 lat, 3 miesięcy i 26 dni. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że decyzją z dnia 4 kwietnia 2008 r. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury na podstawie przepisu art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS zgodnie, z którym ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt. 2 przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny, wynoszący 60 lat dla kobiety oraz mają okres składkowy i nieskładkowy, wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiety. Organ rentowy zaznaczył, że w dniu 5 listopada 2013 r. ubezpieczona ponownie zgłosiła wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił jej jednak prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczona ma już ustalone prawo do tego świadczenia z tytułu powszechnego wieku emerytalnego. Stwierdził także, że ubezpieczona w dniu 17 czerwca 2013 r. złożyła wniosek o zaliczenie do jej stażu pracy, okresu pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. Na okoliczność tej pracy przedłożyła m.in. zeznania świadków, z których wynika, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracowała w gospodarstwie rolnym, stanowiącym własność jej oraz jej męża W. Z.. Organ rentowy powołał się przy tym na treść art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS zgodnie, z którym przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Podkreślił, że odwołująca udowodniła wymagany przepisami 15-letni okres pracy, który nie był uzupełniony pracą w gospodarstwie rolnym, dlatego też na mocy decyzji z dnia 20 czerwca 2013 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni uwzględnienia tego okresy w stażu pracy. Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podał, iż wobec tego, że toczy się już postępowanie przed Sądem o zaliczenie do stażu pracy okresu prowadzenia przez ubezpieczoną wspólnie z mężem gospodarstwa rolnego oraz brak przedłożenia nowych dowodów, na mocy decyzji z dnia 29 kwietnia 2014 r. uchylił decyzję z dnia 30 grudnia 2013 r. (odpowiedź na odwołanie z dnia 14 maja 2014 r. k. 16-17 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona D. R., urodzona w dniu (...), w dniu 21 stycznia 2008 r. złożyła po raz pierwszy w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. wniosek o emeryturę. Do powyższego wniosku ubezpieczona załączyła kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych wraz z dokumentacją potwierdzającą te okresy. Na dzień złożenia powyższego wniosku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał za udowodniony staż prac ubezpieczonej w łącznym wymiarze, wynoszącym 16 lat, 3 miesiące i 26 dni, z czego 14 lat, 6 miesięcy i 16 dni stanowiły okresy składkowe, przypadające w czasie od dnia 1 września 1974 r. do dnia 30 kwietnia 1980 r., od dnia 1 maja 1982 r. do dnia 28 lutego 1991 r. oraz od dnia 16 marca 2007 r. do dnia 31 marca 2007 r., a także okres nieskładkowy, wynoszący 1 rok, 8 miesięcy i 10 dni, przypadający w czasie od dnia 22 sierpnia 1980 r. do dnia 30 kwietnia 1982 r. (wniosek o emeryturę z dnia 21 stycznia 2008 r. k. 1-4, kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych k. 5, tom I a.r.).

W okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. D. R. pracowała w gospodarstwie rolno-ogrodniczym, będącym własnością jej męża W. Z.. Gospodarstwo to położone jest przy ul. (...) w miejscowości M., oddalonej od P. o 7 km ma powierzchnię 3,3100 ha. Mąż ubezpieczonej odziedziczył powyższe gospodarstwo rolne po swoich rodzicach, jednak jeszcze za życia matka W. Z. uczyniła swego syna oraz ubezpieczoną faktycznymi współwłaścicielami powyższego gospodarstwa rolnego. Wnioskodawczyni pracowała w tym gospodarstwie wraz z mężem, zajmując się głównie uprawą ogórków oraz ich kwaszeniem. Ogórki siane były na wiosnę, natomiast ich zbiór odbywał się pod koniec lata, a mianowicie w miesiącach sierpniu i wrześniu. W międzyczasie ubezpieczona pielęła je co kilka dni, albowiem zarastały. Ogórki były kwaszone w szklanych butlach, a ich zakwaszanie odbywało się w porze zimowej. W powyższym zakresie ubezpieczona posiadała stały krąg odbiorców, którzy przyjeżdżali do niej do gospodarstwa i odbierali wcześniej zamówiony towar. Z uwagi na dużą ilość zamówień szczególnie w porze letniej, a właściwie już od wczesnej wiosny do później jesieni, ubezpieczona wraz z mężem okresowo zatrudniali także do pomocy przy pracach w gospodarstwie rolnym pracowników sezonowych, którzy albo zgłaszali się sami albo byli wybierani spośród osób, zamieszkujących w pobliżu. Wypłatą wynagrodzeń na rzecz powyższych pracowników, jak również wszelkimi kwestiami formalnymi związanymi z ich zatrudnieniem zajmowała się ubezpieczona. Z kolei jej mąż W. Z. zajmował się samodzielnie kwestiami finansowymi, w tym rozliczeniami z odbiorcami, jak również pracą biurową, w której pomagała mu ubezpieczona. D. R. wraz z mężem pracowali w gospodarstwie rolnym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a właściwie od rana do nocy, co najmniej 10 godzin dziennie. Pracę w gospodarstwie rolnym małżonkowie łączyli także z prowadzeniem, należącej do nich restauracji (...), którą zaopatrywali w warzywa i owoce uprawiane w gospodarstwie. W okresie od dnia 19 października 1970 r. do dnia 18 stycznia 1973 r. ubezpieczona była zameldowana na pobyt czasowy w M. przy ul. (...), natomiast w okresie od dnia 18 stycznia 1973 r. do dnia 14 maja 1980 r. zameldowanie pod ww. adresem miało charakter stały. W dokumentacji znajdującej się w Urzędzie Miasta P. brak jest informacji na temat daty wymeldowania ubezpieczonej spod ww. adresu, jednak na skutek rozvodu z W. Z., od 1980 r. ubezpieczona zamieszkiwała już pod innym adresem (zaświadczenie z dnia 13 czerwca 2013 r. k. 8, zaświadczenie z dnia 14 czerwca 2013 r. k. 9, kserokopia księgi wieczystej Kw nr (...), k. 10-12, zeznania odwołującej k. 47-48, k. 126-128, zeznania świadka E. P. k. 93-94 a.s.).

Decyzją z dnia 4 kwietnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w P. przyznał D. R. na podstawie art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturę od dnia 1 stycznia 2008 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury, organ rentowy przyjął wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, tj. od dnia 1 stycznia 1988 r. do dnia 31 grudnia 1997 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 8,61%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 8,61% przez kwotę bazową 2.059,92 zł wyniosła 177,36 zł. Podstawa wymiaru po waloryzacji wyniosła od dnia 1 marca 2008 r., 184,81 zł. Do ustalenia wysokości emerytury, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił 14 lat i 6 miesięcy okresów składkowych oraz 1 rok i 8 miesięcy okresów nieskładkowych. Obliczenie świadczenia od kwoty bazowej, obowiązującej w dniu 29 lutego 2008 r. wyniosło: $24\% \times 2.059,92 \text{ zł} = 494,38 \text{ zł}$, $(174 \times 1,3\%):12 \times 177,36 \text{ zł} = 33,43 \text{ zł}$, $(20 \times 0,7\%):12 \times 177,36 = 2,08 \text{ zł}$. Wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła zatem 529,89 zł. Emerytura po waloryzacji od dnia 1 marca 2008 r. wyniosła 552,15 zł. Od powyższej decyzji, ubezpieczona nie złożyła odwołania do Sądu wobec, czego decyzja ta stała się prawomocna (decyzja z dnia 4 kwietnia 2008 r., znak: (...) k. 55-58, tom I a.r.).

W dniu 11 października 2012 r. D. R. złożyła w organie rentowym wniosek o ponowne przeliczenie przysługującego jej świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem stażu pracy, w którym osiągała najwyższe wynagrodzenie. W odpowiedzi na powyższy wniosek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyjaśnił ubezpieczonej, że przeliczenie świadczenia nastąpi po nadesłaniu przez nią dokumentów, potwierdzających zatrudnienie i wynagrodzenie w poszczególnych latach. Zaznaczył nadto, że wysokość świadczenia uzależniona jest od udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych oraz wysokości podstawy wymiaru. Wskazał, iż na dzień przyznania świadczenia, ubezpieczona udowodniła 14 lat, 6 miesięcy i 16 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 8 miesięcy i 10 dni okresów nieskładkowych. Powołując się na treść art. 111 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS podkreślił, że wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenie emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego: z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym

do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia, bądź z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty, albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176¹. Organ rentowy dodał przy tym, że w przypadku, gdy w aktach osobowych pracownika wynagrodzenie jest określane stawką godzinową – dopuszczalne jest ustalenie wynagrodzenia, jeżeli zachowały się dane dotyczące ilości godzin, jakie faktycznie przepracował pracownik w danym czasie na określonym stanowisku (pismo z dnia 11 października 2012 r. k. 36, pismo z dnia 22 października 2012 r. k. 37, tom I a.r.).

W dniu 17 czerwca 2013 r. ubezpieczona przedłożyła w organie rentowym następujące dokumenty: zaświadczenie z Urzędu Prezydenta Miasta P. z dnia 14 czerwca 2013 r., potwierdzające, że w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. pracowała ona w gospodarstwie rolno-ogrodniczym, będącym własnością W. Z., oświadczenie w sprawie braku dokumentów oraz zeznania świadków złożone przed Prezydentem Miasta P.. Pomimo tego, decyzją z dnia 20 czerwca 2013 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w P. odmówił ubezpieczonej zaliczenia do jej stażu pracy, okresu pracy w gospodarstwie rolnym w latach 1970-1974 powołując się na treść art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. zgodnie, z którym przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je z zastrzeżeniem art. 56, jako okresy składkowe: okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Organ rentowy zaznaczył, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym wymienione w pkt. 2 i 3 uwzględnia się wyłącznie przy ustalaniu prawa do emerytury. Wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie oddalił odwołanie D. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w P. z dnia 20 czerwca 2013 r., znak: (...) (zaświadczenie z dnia 14 czerwca 2013 r., oświadczenie z dnia 12 czerwca 2013 r., zeznania świadków, decyzja 20 czerwca 2013 r., wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 4 sierpnia 2014 r. – dokumentacja zgromadzona w tomie I a.r.).

W dniu 5 listopada 2013 r. ubezpieczona ponownie złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę. W rozpoznaniu powyższego wniosku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w P. decyzją z dnia 30 grudnia 2013 r. odmówił ubezpieczonej zaliczenia do jej stażu pracy, okresu pracy we własnym gospodarstwie rolnym w latach 1970-1974 z tych samych powodów, które wskazał na gruncie wcześniejszej decyzji z dnia 20 czerwca 2013 r. Wobec tego, że od decyzji z dnia 20 czerwca 2013 r. odwołująca wniosła odwołanie do Sądu, inicjując tym samym postępowanie w sprawie o sygn. akt VII U 2670/13, decyzją z dnia 29 kwietnia 2014 r. organ rentowy uchylił decyzję z dnia 30 grudnia 2013 r. Jednocześnie na mocy kolejnej decyzji z dnia 31 grudnia 2013 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury, wskazując, że ma już ona ustalone prawo do tego świadczenia z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego (wniosek z dnia 5 listopada 2013 r., decyzja z dnia 30 grudnia 2013 r., decyzja z dnia 29 kwietnia 2014 r., decyzja z dnia 31 grudnia 2013 r. – dokumentacja zgromadzona w tomie II a.r., dokumentacja zgromadzona w aktach sprawy o sygn. VII U 2670/13).

Od decyzji z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...), D. R. złożyła odwołanie do tut. Sądu inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 4 lutego 2014 r. k. 2-3 a.s.).

Powyższy stan faktyczny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, aktach sprawy o sygn. VII U 2670/13, jak również w aktach rentowych D. R., a także w oparciu o zeznania ubezpieczonej (k. 47-48, k. 126-128) oraz świadka E. P. (k. 93-94 a.s.). Zeznania ubezpieczonej, jak i świadka zostały ocenione jako wiarygodne, ponieważ były spójne i wzajemnie się uzupełniały. Świadek E. P. potwierdziła pracę odwołującej we własnym gospodarstwie rolnym, położonym w miejscowości M. w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom ww. świadka, albowiem w spornym okresie czasu świadek zamieszkiwała w ww. miejscowości i znana jej była praca odwołującej w gospodarstwie rolnym. Świadek opisała przy tym charakter czynności wykonywanych przez odwołującą w ramach prowadzenia gospodarstwa

rolnego oraz wskazała na profil produkcji rolnej, co w pełni korespondowało z twierdzeniami wnioskodawczyni. Świadek miała przy tym możliwość zaobserwowania czasokresu oraz charakteru i warunków pracy świadczonej przez odwołującą w gospodarstwie rolnym, ponieważ mieszkała w sąsiedztwie. Z tego względu, Sąd Okręgowy nie dopatrywał się jakichkolwiek podstaw, aby kwestionować wartość dowodową tych zeznań. Dokonując oceny zeznań świadka Sąd wziął natomiast pod uwagę, że świadek zeznawała na temat okoliczności, które miały miejsce ponad czterdzieści lat temu. Zeznania te z racji upływu czasu nie mogły być więc bardzo szczegółowe. W ocenie Sądu szczegółowość tych zeznań była jednak adekwatna do czasu, jaki minął od zdarzeń, o których świadek opowiadała.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie D. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w P. z dnia 31 grudnia 2013 r., znak: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3 oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący, co najmniej 25 lat dla mężczyzn. Stosownie zaś do treści art. 28 powołanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt. 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Z kolei zgodnie z art. 10 ust. 1 cyt. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki;
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia;
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia;

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W wyroku z dnia 3 grudnia 2004 r., (II UK 59/04), Sąd Najwyższy wskazał, że zasadniczo w celu ustalenia prawa do emerytury oraz obliczenia jej wysokości uwzględnia się tzw. okresy składkowe i nieskładkowe ubezpieczonego zgodnie z zasadami określonymi w art. 5-7 ustawy emerytalnej. Natomiast jedynie w drodze wyjątku, jedynie w sytuacji, gdy ustalone na podstawie tych przepisów okresy składkowe i nie składkowe okażą się krótsze od okresu wymaganego do uzyskania prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy, z mocy wyraźnego brzmienia przepisu ustawy uwzględnia się również i traktuje jak okresy składkowe także okresy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była możliwość zaliczenia okresu od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r., w którym wnioskodawczyni miała prowadzić należące do niej oraz jej męża W. Z. gospodarstwo rolne, co pozwalałoby uwzględnić ten czas do stażu ubezpieczeniowego odwołującej i w konsekwencji prowadziłyby do przyznania świadczenia emerytalnego w oparciu o treść art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Z brzmienia art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej należy wnioskować, że przy ustalaniu prawa do emerytury podlega uwzględnieniu okres ubezpieczenia społecznego rolnika, który wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypada to ubezpieczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2003 r., II UK 51/2002).

Należy zatem w tym miejscu odnieść się do uregulowań prawnych obowiązujących ww. okresie. Analizę tego stanowiska rozpocząć należy od okresu sprzed dnia 27 października 1977 r. Z prawnego punktu widzenia w tym czasie osoba prowadząca gospodarstwo rolne nie podlegała ubezpieczeniu rolniczemu, brak było również obowiązku opłacania składek, w związku z brakiem regulacji prawnych. Jednocześnie zgodnie z treścią z art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia. Stosowne regulacje prawne pojawiły się dopiero na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 1978 r. i dotyczyły rolników. Rolnikiem w rozumieniu art. 75 ww. ustawy był właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Rolnikiem był zatem również małżonek właściciela gospodarstwa rolnego, jako współposiadacz tego gospodarstwa rolnego.

Nie budzi wątpliwości, że wnioskodawczyni była rolnikiem w rozumieniu ww. ustawy. Na podstawie art. 38 ww. ustawy rolnik miał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze. Zgodnie bowiem z ww. przepisem obowiązek opłacania przez rolnika składki powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje - z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo rolne.

W sprawie bezspornym było, że wnioskodawczyni w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r. w rozumieniu ww. ustawy była rolnikiem i że prowadziła gospodarstwo rolne, jako współposiadacz gospodarstwa rolnego męża. Jednakże dopiero od września 1974 r. ubezpieczona odprowadzała składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu współprowadzenia ww. gospodarstwa rolnego. Należało jednakże ustalić, jakie to miało znaczenie dla wnioskodawczyni, albowiem organ rentowy nie zaliczył jej powyższego stażu pracy do ogólnego stażu ubezpieczeniowego.

Trzeba tu jednak wskazać na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2010 r. (II UK 249/09), że okresem składkowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1998 r. emerytalnej jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 r., Nr 32, poz. 140), w którym rolnik z mocy art. 40 tej ustawy był zwolniony z obowiązku opłacania składki. Sąd Najwyższy wskazał, że ubezpieczenie społeczne rolników było obowiązkowe i pociągało za sobą obowiązek opłacania składki na to ubezpieczenie, jak stanowił to art. 38. Jednocześnie jednak art. 40 przewidywał, że rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania. Zatem rolnik podlegający obowiązkowemu ubezpieczeniu i uprawniony do świadczeń z tego ubezpieczenia przy spełnieniu warunków określonych w art. 40 opłacał składki, poczynając od innej daty niż powstanie obowiązku ubezpieczenia. Sąd Najwyższy dokonując następnie wykładni art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej zauważył, że sformułowanie „okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki” należy rozumieć, jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. W konsekwencji nie można wymagać wywiązania się z tego obowiązku od osoby, która na mocy szczególnego przepisu była zwolniona od składki na ubezpieczenie społeczne. Innymi słowy spełnia warunki z art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej ten rolnik, który co prawda nie opłacał składek, ale tylko dlatego, że z mocy ustawy był z tego zwolniony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 1 października 2013 roku, III AUa 1873/12). Zasady opłacania składek były więc takie, że rolnik podlegający obowiązkowemu ubezpieczeniu i uprawniony do świadczeń z tego ubezpieczenia przy spełnieniu warunków określonych w art. 40 opłacał składki poczynając od innej daty niż powstanie obowiązku ubezpieczenia. Zawarte w art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach odesłanie do odrębnych przepisów należy rozumieć jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. Nie można uznać, że wnioskodawczyni nie wywiązała się z tego obowiązku skoro na mocy szczególnego przepisu była zwolniona od składki na ubezpieczenie społeczne. Pominięcie

okresu podlegającego regulacji zawartej w art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym rolników prowadziłoby do paradoksalnej sytuacji, w której okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne i spełniającego warunki tego przepisu nie byłby uwzględniany do dnia 1 stycznia 1983 r., podczas gdy ten sam okres pracy w tym gospodarstwie członków jego rodziny podlegałby uwzględnieniu na podstawie art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach.

Zgodnie z tym ostatnim przepisem uwzględnia się przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. Regulacja ta dotyczy domowników rolnika, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym od dnia 1 stycznia 1983 r., a przed tą datą nie podlegali ubezpieczeniu. Jeżeli uwzględnia się okres pracy w gospodarstwie rolnym osób nie podlegających żadnemu ubezpieczeniu, to tym bardziej powinien być uwzględniony okres prowadzenia gospodarstwa rolnego przez rolnika podlegającego ubezpieczeniu społecznemu i spełniającemu wszystkie warunki wymagane przepisami regulującymi to ubezpieczenie. W konsekwencji należało przyjąć, że okresem składkowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników, w którym rolnik z mocy art. 40 tej ustawy był zwolniony od obowiązku opłacania składki (por. Sąd Najwyższy w cytowanym wyroku z dnia 22 stycznia 2003 r.).

Sąd Okręgowy w pełni podzielił przedstawione powyżej rozumowanie. D. R. była w spornym okresie czasu współposiadaczką gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości M. o powierzchni 3,3100 ha, jako małżonka W. Z. (wynika to wprost z zaświadczenia załączonego do akt niniejszej sprawy). Przepis art. 75 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 27 października 1977 r. nakazywał przez określenie rolnik rozumieć właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie był objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Zatem odwołująca niewątpliwie była rolnikiem w rozumieniu ww. ustawy. Jest ona osobą urodzoną w dniu (...), a zatem w spornym okresie (1970 – 1974 r.) miała 23 - 27 lat. Ponadto było to jej pierwsze gospodarstwo rolne. Tym samym zgodnie z art. 40 ustawy była przez pierwsze 5 lat gospodarowania, tj. przez cały sporny okres, zwolniona z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Stąd też ich nie opłacanie nie może mieć charakteru dyskwalifikującego z punktu widzenia treści art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej. Jednocześnie brak dokumentu poświadczającego ubezpieczenie rolnicze i zwolnienie ze składek, ma znaczenie jedynie dowodowe. Bezsprawnie ubezpieczona była współposiadaczem gospodarstwa rolnego. Z zeznań świadka i wnioskodawczynie wynika natomiast, że na nim gospodarowała. Uprawiane były warzywa w postaci ogórków, które następnie podlegały procesowi zakwaszenia i były sprzedawane na rzecz określonego kręgu odbiorców. Powyższe okoliczności nie były sporne. Wnioskodawczynie nie była przy tym wówczas nigdzie zatrudniona.

Reasumując poczynione rozważania uzasadnione jest, zarówno na gruncie treści przepisów prawa (art. 10 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej), jak i zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uznanie, że również sporny okres 4 lat, tj. od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1974 r., tj. do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. z 1989 r., Nr 24, poz.133) powinien być uwzględniony wnioskodawczynie, jako okres uprawniający do świadczenia emerytalnego. Oznacza to, że spełnia ona konieczny warunek odpowiednio długiego stażu ubezpieczenia – 20 lat zgodnego z art. 28 ustawy emerytalnej (bezsprawnie zaliczono jej bowiem 16 lat, 3 miesięcy i 26 dni + 4 lata).

Biorąc zatem pod uwagę, że wnioskodawczynie spełniła wszystkie wymagane przepisami rozporządzenia warunki do uzyskania prawa do emerytury, to jest ukończyła wymagany ustawą wiek, jej łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł ponad 20 lat, należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawczynie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy przyznał więc skarżącej prawo do emerytury na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z pierwszym dniem miesiąca, w którym wnioskodawczynie złożyła wniosek wszczynający postępowanie zakończone zaskarżoną decyzją, tj. od dnia 1 listopada 2013 r.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)